

III. Uwarunkowania zewnętrzne Programu ochrony środowiska dla Powiatu Poznańskiego

1. Polityka ekologiczna Państwa

W dniu 22 maja 2009 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił przyjął dokument „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne;
- 2) priorytety ekologiczne;
- 2a) poziomy celów długoterminowych;
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, a przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

1.1. Priorytety Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

1) Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce wpisują się w priorytety w skali Unii Europejskiej. Do najważniejszych wyzwań należy zaliczyć:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochronę różnorodności biologicznej,
- renaturalizację i udrażnianie rzek.

2) Zasady ochrony środowiska i ochrony przyrody powinny być uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego. Konieczna jest szybka i głęboka reforma systemu planowania przestrzennego.

3) Ważnym zadaniem jest zwiększenie lesistości do 30% powierzchni kraju w 2020 r., a także zalesienie bądź zadrzewienie tzw. korytarzy ekologicznych, łączących poszczególne kompleksy leśne. Zalesieniami nie mogą być jednak obejmowane ważne dla różnorodności biologicznej ekosystemy nieleśne stanowiące odrębne bogactwo przyrodnicze kraju.

4) Ochrona przed erozją przez zakrzewianie śródpolne i wzdłuż cieków wodnych oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych są priorytetami w zakresie ochrony powierzchni ziemi. Innym priorytetem jest rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo przez przywracanie im wartości przyrodniczej lub użytkowej.

5) Jednym z trudniejszych zadań, jakie stoją przed Polską w najbliższych dekadach, jest racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi w celu zapewnienia wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości dla potrzeb społeczeństwa, rolnictwa i przemysłu. Równocześnie ważna jest ochrona ludności i jej mienia przed skutkami zjawisk ekstremalnych, jak chociażby przed powodzią. Koniecznym będzie w najbliższych latach opracowanie oceny ryzyka powodziowego dla obszaru całego kraju, a następnie na jej podstawie sporządzenie map zagrożenia i map ryzyka powodziowego do końca 2013 r.

Poza tym, ze względu na niewielkie zasoby wodne Polski, konieczna jest szeroka akcja wśród społeczeństwa dotycząca oszczędności wody pitnej.

6) W dziedzinie geologii priorytetem jest intensyfikacja poszukiwań ropy i gazu ziemnego, lepsze rozpoznanie zasobów wód termalnych, a także zbilansowanie możliwości sekwestracji dwutlenku węgla pod ziemią i ocena możliwości prośrodowiskowego wykorzystania struktur geologicznych. Innym ważnym zadaniem jest ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed nadmierną i nieuzasadnioną ich eksploatacją oraz przed zanieczyszczeniem z powierzchni terenu, co jest szczególnie ważne w obliczu prognozowanych deficytów wody w Polsce w nadchodzących dekadach.

7) Duże znaczenie dla stanu zdrowia społeczeństwa, a także dla stanu środowiska przyrodniczego, ma ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem. W 161 strefach (powiatach lub dużych aglomeracjach) na terenie kraju, które nie spełniają unijnych standardów jakości powietrza, muszą być opracowane i zrealizowane programy naprawcze. Polska zobowiązała

się w Traktacie Akcesyjnym do znacznej redukcji emisji SO_2 , NO_x , NH_3 i lotnych związków organicznych, a także została zobligowana wymogami dyrektyw unijnych do redukcji emisji SO_2 i NO_x z kotłów o mocy powyżej 50 MW oraz do ograniczenia emisji drobnych pyłów. Z punktu widzenia ochrony atmosfery, konieczne jest znaczne przyspieszenie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, niezbędne są oszczędności energii w przemyśle, transporcie, sektorze mieszkaniowym; modernizacji wymaga także branża energetyczna.

8) W zakresie gospodarki odpadami szczególnie ważna jest edukacja ludności co do preselekcji odpadów komunalnych, a także promocja i finansowe wspomaganie ich odzysku i recyklingu oraz budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów.

9) W dziedzinie ochrony przed hałasem w najbliższych latach konieczne jest sporządzenie planów ochrony przed hałasem w oparciu o mapy akustyczne dla dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców) oraz dróg, linii kolejowych i lotnisk o największym natężeniu ruchu. Jest ważne także, aby rozwinąć w pełni monitoring hałasu oraz monitoring pól elektromagnetycznych, wytwarzanych nie tylko przez linie wysokiego napięcia, ale także przez liczne stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej.

10) Stosowanie substancji promieniotwórczych na terenie kraju, a także istnienie licznych elektrowni jądrowych w państwach sąsiednich, wymagają sprawnego monitoringu radiologicznego, systemu wczesnego wykrywania i reagowania na wypadek zdarzeń radiacyjnych oraz systemu nadzoru nad źródłami i odpadami promieniotwórczymi.

1.2. Kierunki działań systemowych dla realizacji wyznaczonych celów i priorytetów

1.2.1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Cele średniookresowe do 2016 r:

Głównym celem strategicznym jest doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

Kierunki działań:

Konieczny jest rozwój metodologii wykonywania ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych oraz szkolenia dla projektodawców tych dokumentów oraz dla osób oceniających.

1.2.2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Cele średniookresowe do 2016 r:

Głównym celem jest uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich, zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.

Kierunki działań:

- promocja transferu do Polski najnowszych technologii służących ochronie środowiska (przez finansowanie projektów w ramach programów unijnych),
- przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji.

1.2.3. Zarządzanie środowiskowe

Cele średniookresowe do 2016 r:

Celem podstawowym jest jak najszerze przystępowanie do krajowego systemu ekzarządzania i audytu (EMAS), rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie.

Kierunki działań:

- upowszechnienie wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001, a także logo CP (Stowarzyszenie Polski Ruch Czystszej Produkcji) jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę,
- ograniczenie częstotliwości kontroli, w zakresie ochrony środowiska, podmiotów posiadających certyfikaty zarządzania środowiskowego i uproszczenie trybu ich kontroli.

1.2.4. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Cele średniookresowe do 2016 r:

Głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich,
- prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

Kierunki działań:

- doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne,
- rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska, dostępu do informacji o środowisku oraz kształtowanie zachowań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (akcje, szkolenia dla nauczycieli i uczniów),
- ściślejsza współpraca z mediami w zakresie edukacji ekologicznej wszystkich grup społecznych.

1.2.5. Rozwój badań i postęp techniczny

Cele średniookresowe do 2016 r:

Głównym celem jest zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

Kierunki zadań:

- zwiększenie wymiany zespołów badawczych z najlepszymi zagranicznymi instytutami (wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne),
- doposażenie w nowoczesną aparaturę naukową instytutów, uczelni i systemów monitoringu (finansowane przez NFOŚiGW),
- uruchomienie krajowego systemu monitorowania technologii środowiskowych.

1.2.6. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Cele średniookresowe do 2016 r:

Celem polityki ekologicznej jest stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy.

Kierunki działań:

- stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku i działaniach naprawczych,
- wzmocnienie kadrowe i aparaturowe Inspekcji Ochrony Środowiska pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych,
- zapewnienie w budżecie państwa środków na rekultywację terenów zanieczyszczonych.

1.2.7. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Cele średniookresowe do 2016 r:

W perspektywie średniookresowej jest konieczne przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju; w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

Kierunki działań:

- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących uwzględnienia w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie,
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników monitoringu środowiska, w szczególności w zakresie powietrza, wód i hałasu.

1.3. Cele i kierunki działań dla ochrony zasobów naturalnych

1.3.1. Ochrona przyrody

Cele średniookresowe do 2016 r:

Podstawowym celem jest zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju.

Kierunki działań:

- egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska,
- współpraca w zakresie ochrony przyrody z organizacjami pozarządowymi,

- prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

1.3.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cele średniookresowe do 2016 r:

W perspektywie średniookresowej zakłada się działania w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych poprzez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Kierunki działań:

- realizacja przez Lasy Państwowe „Krajowego programu zwiększenia lesistości”,
- zalesienia realizowane przez podmioty prywatne, z dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- utrzymanie znacznej retencji wodnej i jej powiększenie przez przywracanie przesuszonych przez meliorację terenów wodno-błotnych.

1.3.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wody

Cele średniookresowe do 2016 r:

Głównym celem jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Kierunki działań:

- przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która wskazywała będzie obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należy do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
- rozwój tzw. małej retencji wody (przy wsparciu finansowym z programów UE),
- modernizacja systemów melioracyjnych przez zaopatrzenie ich w urządzenia piętrzące wodę, umożliwiające sterowanie odpływem,
- stworzenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych,
- ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,

- propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody poprzez działania edukacyjno-promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych).

1.3.4. Ochrona powierzchni ziemi

Cele średniookresowe do 2016 r:

Głównymi celami dotyczącymi ochrony powierzchni ziemi są:

- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych; przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej.

Kierunki działań:

- promocja rolnictwa ekologicznego,
- rozwój monitoringu gleb,
- wspieranie inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych.

1.3.5. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Cele średniookresowe do 2016 r:

Podstawowym celem jest racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ich ochrona przed ilościową i jakościową degradacją. Konieczne jest:

- ograniczanie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- eliminowanie nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego,
- dokumentowanie zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.

Kierunki działań:

- uzupełnianie baz danych geologiczno-inżynierskich,

- tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

1.4. Cele i kierunki działań dla poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

1.4.1. Stan środowiska a zdrowie ludzi

Cele średniookresowe do 2016 r:

Celem działań jest poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami powodującymi zanieczyszczenie środowiska, a także będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych.

Kierunki działań:

- zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa (zarówno nagłych, jak i długotrwałych),
- wspólne prowadzenie akcji edukacyjno-szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska,
- poprawa funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego (m. in. poprzez wyposażenie służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt),
- doposażenie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno-ekologicznego.

1.4.2. Jakość powietrza

Cele średniookresowe do 2016 r:

Najważniejszym zadaniem będzie dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego dotyczących redukcji emisji SO₂, NO_x, NH₃ i LZO oraz dyrektyw unijnych: dyrektywy w sprawie ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania o mocy powyżej 50 MW (tzw. Dyrektywa LCP) – dotyczy SO₂ i NO_x oraz dyrektywy CAFE – odnośnie pyłu drobnego PM₁₀ i PM_{2,5}.

Do roku 2016 zakłada się także całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium kraju. Polska zobowiązała się również do tego, aby udział odnawialnych źródeł energii w 2010 r. wynosił nie mniej niż 7,5%, a w 2020 r. - 14%.

Kierunki działań:

- dalsza redukcja emisji SO_2 , NO_x i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii,
- stymulowanie oszczędności energii,
- modernizacja systemów energetycznych,
- szeroka promocja korzystania z odnawialnych źródeł energii,
- opracowanie i wdrożenie przez marszałków województw programów naprawczych w strefach występowania przekroczeń standardów dla drobnych pyłów.

1.4.3. Ochrona wód

Cele średniookresowe do 2016 r:

Do końca 2015 r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych, kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM. Osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju. Naczelnym celem w zakresie ochrony zasobów wodnych jest utrzymanie lub osiągnięcie przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, natomiast przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego, a także zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Ten długofalowy cel powinien być zrealizowany do 2015 r. tak, jak to przewiduje dla wszystkich krajów Unii Europejskiej Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE, natomiast w polskim prawodawstwie ustawa - Prawo wodne.

Kierunki działań:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych,
- realizacja działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodnośrodowiskowym kraju,

- realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
- ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
- monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

1.4.4. Gospodarka odpadami

Cele średniookresowe do 2016 r:

Głównymi celami w zakresie gospodarowania odpadami są:

- osiągnięcie w 2014 r. odzysku min. 60% i recyklingu 55% odpadów opakowaniowych,
- osiągnięcie w 2013 r. odzysku 50% odpadów biodegradowalnych (aby nie trafiły na składowiska),
- zebranie w 2016 r. 45% zużytych baterii i akumulatorów,
- eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów.

Kierunki działań:

- wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie wdrożeń nowych technologii w tym zakresie,
- wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszania ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- wzmocnienie kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów.

1.4.5. Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

Cele średniookresowe do 2016 r:

Celem średniookresowym w zakresie ochrony przed hałasem jest dokonanie oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Kierunki działań:

- sporządzenie map akustycznych dla dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców) oraz dróg, linii kolejowych i lotnisk o największym natężeniu ruchu, a także wynikających z nich programów ochrony przed hałasem,
- określenie w programach ochrony przed hałasem przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla zmniejszenia poziomu hałasu tam, gdzie jest on ponadnormatywny,
- wykorzystywanie planowania przestrzennego dla rozdzielania potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkaniowych,
- zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól elektromagnetycznych w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska,
- zgłaszanie organowi ochrony środowiska instalacji stanowiących źródła promieniowania elektromagnetycznego.

1.4.6. Substancje chemiczne w środowisku

Cele średniookresowe do 2016 r:

Celem polityki ekologicznej jest stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami unijnego Rozporządzenia REACH. Celem Rozporządzenia REACH jest przede wszystkim ochrona zdrowia ludzkiego i ochrona środowiska, zachęta do wprowadzania nowych, bezpieczniejszych substancji, zwiększenie przejrzystości systemu obrotu chemikaliami i ograniczenie do minimum badań na zwierzętach.

Kierunki działań:

- usuwanie PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki,
- usuwanie azbestu,
- likwidacja mogilników,
- szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami,
- propagowanie opakowań ulegających biodegradacji.

2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego

Polityka ekologiczna państwa na poziomie regionalnym jest realizowana poprzez wojewódzkie programy ochrony środowiska. Do sporządzania programów i ich aktualizacji (co 4 lata) zobowiązane są zarządy województw (art. 17 i art. 14 ustawy Prawo ochrony środowiska).

„Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019” uwzględnia cele i kierunki działań ujęte w „Polityce ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”, a jego struktura jest podobna do struktury Polityki ekologicznej Państwa.

Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej realizowane są poprzez strategię wdrożeniową, opracowywaną w cyklach czteroletnich, definiującą priorytety ekologiczne do 2011 roku oraz listę przedsięwzięć, których wykonanie pozwoli na stopniowe osiągnięcie założonych celów ekologicznych do 2019 roku.

Definiując priorytety ekologiczne wzięto pod uwagę przede wszystkim wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, Prawo wodne, ustawy o odpadach oraz innych ustaw komplementarnych, a także zgodność z celami zawartymi w Polityce ekologicznej Państwa, zapisami Traktatu Akcesyjnego, priorytetami ujętymi w „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku” oraz innymi wojewódzkimi dokumentami strategicznymi.

Priorytety i cele ekologiczne oraz przedsięwzięcia służące ich realizacji:

Ochrona zasobów naturalnych

1) Ochrona przyrody

- wdrożenie sieci NATURA 2000 na terenie województwa,
- ochrona istniejących obszarów i obiektów prawnie chronionych,
- ochrona różnorodności biologicznej.

2) Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- zwiększenie lesistości województwa,
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.

3) Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- ograniczenie wodochłonności poszczególnych sektorów gospodarki, a szczególnie przemysłu,

- realizacja systemu małej retencji wodnej,
- poprawa funkcjonowania infrastruktury zaopatrującej w wodę.

4) Ochrona powierzchni ziemi

- ochrona przed erozją gleb poprzez zadrzewienia śródpolne oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych,
- rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo.

5) Gospodarowanie zasobami geologicznymi

- racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin,
- kompleksowe wykorzystanie złóż i rekultywacja złóż wyeksploatowanych,
- ochrona przed trwałą zabudową udokumentowanych złóż kopalin oraz perspektywicznych obszarów występowania złóż.

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

1) Jakość powietrza

- wdrażanie programów ochrony powietrza w strefach klasy C,
- redukcja emisji gazów i pyłów do powietrza, w tym emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki, a zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw (poprzez modernizację technologii i wprowadzanie nowoczesnych urządzeń), a także z indywidualnego ogrzewania mieszkań (poprzez korzystanie z ekologicznych nośników energii i podłączanie obiektów do scentralizowanych źródeł ciepła),
- zwiększanie udziału „energii czystej” w bilansie energetycznym,
- ograniczanie emisji ze środków transportu poprzez modernizację taboru, wykorzystywanie paliwa gazowego w miejsce oleju napędowego i benzyny oraz zwiększanie płynności ruchu samochodowego.

2) Ochrona wód

- uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w utworzonych na terenie województwa aglomeracjach powyżej 2000 RLM,
- uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających,

- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków.

3) Gospodarka odpadami

- tworzenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami komunalnymi o znaczeniu ponadlokalnym opartych o Zakłady Zagospodarowania Odpadów,
- zamykanie, rekultywacja i dostosowanie składowisk odpadów do wymagań prawnych,
- tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych,
- edukacja ekologiczna mieszkańców.

4) Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

- minimalizowanie negatywnego oddziaływania hałasu na zdrowie człowieka i środowisko, zwłaszcza w obszarze miasta Poznania i pozostałych miast na prawach powiatu,
- monitoring pól elektromagnetycznych,
- edukacja ekologiczna odnośnie rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

5) Poważne awarie

- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych,
- skuteczne usuwanie skutków poważnych awarii.

Zagadnienia systemowe

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów środowiska oraz promocja przyjaznych środowisku postaw konsumenckich,
- wspieranie podmiotów gospodarczych wdrażających lub posiadających systemy zarządzania środowiskowego,
- uwzględnianie aspektów środowiskowych w strategiach rozwoju poszczególnych sektorów gospodarczych,
- uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- wzmocnienie regionalnego systemu innowacyjnego i wzmocnienie powiązań nauki z gospodarką.

„Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019” zawiera wytyczne do aktualizacji powiatowych programów ochrony środowiska. Zaleca się, aby zachować podobną strukturę programów powiatowych, natomiast cele i strategia ich realizacji, a także priorytety i zadania muszą być dopasowane do specyfiki danego powiatu.

Biorąc powyższe pod uwagę, powiatowe programy powinny być zgodne z aktualną Polityką ekologiczną Państwa i Programem ochrony środowiska województwa oraz zawierać następujące zagadnienia:

- 1) Ocenę aktualnego stanu środowiska, w zakresie poszczególnych elementów środowiska i uciążliwości,
- 2) Priorytety ochrony środowiska w skali powiatu, sformułowane na podstawie analizy stanu środowiska, rozpatrywane w kontekście wymagań prawnych,
- 3) Strategię działań w zakresie ochrony środowiska: zagadnień o charakterze systemowym, ochrony zasobów naturalnych oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; strategia realizacji celów powinna być określona co najmniej na 8 lat,
- 4) Strategię wdrożeniową w skali powiatu: listę przedsięwzięć (działań), jednostki odpowiedzialne za realizację, koszty i źródła finansowania,
- 5) Organizację zarządzania Programem: współpracę w ramach wdrażania Programu, harmonogram wdrażania Programu, ocenę realizacji Programu,
- 6) Aspekty finansowe wdrażania Programu: koszty realizacji zadań oraz udział potencjalnych źródeł finansowania Programu,
- 7) Wytyczne do aktualizacji gminnych programów ochrony środowiska.

3. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego

Strategia rozwoju województwa jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionu. Aktualna „Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku” uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne (europejskie i krajowe) rozwoju regionu, określające perspektywy realizacji strategicznych celów rozwojowych województwa. Strategia stanowi bazowy dokument do opracowania i wdrożenia na terenie województwa wielkopolskiego programów wojewódzkich, współfinansowanych ze środków krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia formułuje cel generalny oraz podporządkowane mu cele strategiczne i operacyjne. W ramach celów operacyjnych określono listy działań strategicznych, które mogą ulegać zmianom w czasie jej realizacji.

Dla zagadnień ochrony środowiska istotne znaczenie mają następujące cele operacyjne:

1) Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

Działania strategiczne:

- likwidacja miejsc szczególnego zagrożenia środowiska,
- działania na rzecz zwiększania dyspozycyjnych zasobów wodnych wraz z ochroną przeciwpowodziową,
- poprawa stanu, zwiększanie zasobów leśnych i ich produktywności,
- porządkowanie gospodarki odpadami,
- ograniczanie akustycznych zagrożeń środowiska,
- promocja racjonalnego użytkowania surowców, w tym wody,
- poprawa bilansu wodnego regionu, w tym wzrost retencji,
- upowszechnianie edukacji ekologicznej,
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
- przeciwdziałanie erozji gleb oraz zanieczyszczaniu gruntu,
- zwiększanie zakresu i form ochrony przyrody oraz poprawa jej stanu,
- upowszechnianie stosowania norm ochrony środowiska w gospodarce,
- usuwanie negatywnych skutków eksploatacji surowców,
- zwiększanie udziału „czystej energii” w bilansie energetycznym, szczególnie poprzez eksploatację źródeł termalnych,
- dostosowanie zagospodarowania środowiska do bezpiecznego

rozwoju usług turystycznych oraz rekreacji,

- wykorzystanie dróg wodnych Wielkopolski dla turystyki.

2) Wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem

Działania strategiczne:

- promocja komunikacji zbiorowej

3) Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Działania strategiczne:

- porządkowanie stosunków wodnych, w tym zwiększanie sztucznej retencji, poprzez meliorację oraz rozwój sztucznego nawadniania,
- przeciwdziałania erozji gleb,
- rekultywacja terenów zniszczonych,
- zalesienia nieefektywnych gruntów rolnych oraz wprowadzanie zadrzewień śródpolnych,
- poprawa infrastruktury ochrony środowiska,

4) Wzmocnienie regionotwórczej funkcji aglomeracji poznańskiej jako ośrodka metropolitalnego o znaczeniu europejskim

Działania strategiczne:

- ograniczanie presji urbanizacji na środowisko przyrodnicze.

5) Wielofunkcyjny rozwój ośrodków subregionalnych i lokalnych

Działania strategiczne:

- poprawa stanu infrastruktury komunalnej i komunikacyjnej.

6) Restrukturyzacja obszarów oraz sektorów o niewłaściwym potencjale rozwojowym

Działania strategiczne:

- rewitalizacja dzielnic miast, terenów przemysłowych i powojkowych.

7) Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej

Działania strategiczne:

- rozwój doradztwa rolniczego,
- promocja postępu biologicznego w rolnictwie i przetwarzaniu żywności,
- inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska.

8) Zwiększenie udziału usług turystyczno-rekreacyjnych w gospodarce regionu

Działania strategiczne:

- inwestycje w infrastrukturę poprawiającą stan zagospodarowania

obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym
z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska.

9) Wzrost bezpieczeństwa społecznego

Działania strategiczne:

- budowa systemów zarządzania bezpieczeństwem,
- poprawa i upowszechnianie standardów,
- integracja i rozwój systemów ochrony.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego jest realizowana poprzez wiele programów, ale szczególne znaczenie ma „Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013”(WRPO), który stanowi kompleksowe narzędzie prowadzenia polityki rozwoju regionu w latach 2007-2013. Głównym celem WRPO jest wzmocnienie potencjału rozwojowego Wielkopolski na rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia.

Cele szczegółowe realizowane są poprzez 7 priorytetów. Dla ochrony środowiska najważniejsze znaczenie ma Priorytet III „Środowisko przyrodnicze”, w ramach którego zdefiniowano następujące działania:

Działanie 3.1. Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi,

Działanie 3.2. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku,

Działanie 3.3. Wsparcie ochrony przyrody,

Działanie 3.4. Gospodarka wodno-ściekowa,

Działanie 3.5. Wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej zagrożonych obszarów
oraz zwiększenie retencji na terenie województwa,

Działanie 3.6. Poprawa bezpieczeństwa środowiskowego i ekologicznego,

Działanie 3.7. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.